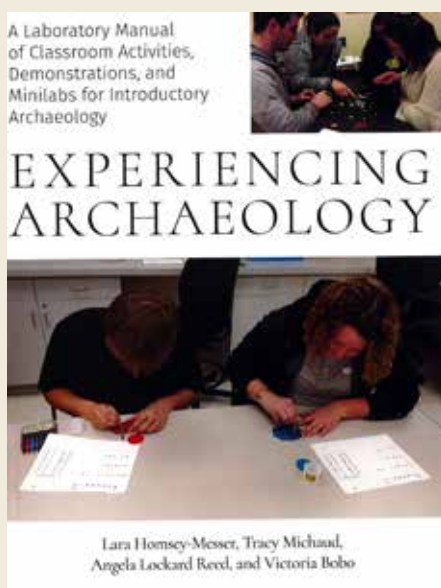

LARA HOMSEY-MESSER, TRACY MICHAUD,
ANGELA LOCKARD REED in VICTORIA BOBO

EXPERIENCING ARCHAEOLOGY: a Laboratory Manual of Classroom Activities, Demonstrations, and Minilabs for Introductory Archaeology

Prva izdaja, New York: Berghahn Books,
2019, XV + 351 strani

»Doživljanje arheologije: laboratorijski priročnik za dejavnosti, predstavitve in manjše laboratorijske vaje v učilnicah za uvod v arheologijo« je priročnik s praktičnimi nalogami s področja arheologije. Njegov glavni namen je ponuditi širok repertoar kratkih, 10 do 30 minut dolgih, izkustvenih, demonstrativnih in laboratorijskih dejavnosti, ki se lahko izvedejo v učilnicah. Večina dejavnosti je prilagojena tako, da je primerna za širši krog učencev različnih starosti, vendar bolj za srednješolce, ki arheološke vsebine spoznavajo v okviru družboslovnih predmetov, in za študente arheologije ali drugih sorodnih strok.

Priročnik vsebuje šest sklopov z različnimi tematikami arheološke stroke. Ti sklopi so: *Okviri za raziskovanje antropološke arheologije*, *Pripisovanje pomena artefaktom in oblikovanje arheološkega zapisa*, *Okviri za merjenje časa*, *Raziskovanje arheoloških posebnosti*, *Inter-*

pretacija in razlaga v arheologiji in *Arheološka etika in skrbništvo*. V vsakem sklopu je najprej podana kratka teoretična razlaga, sledi opredelitev aktivnosti, nato sledijo predlogi za nadaljnje raziskovanje in uporabo, praktične naloge s tabelami, skicami, matrikami ali vzorci ter na koncu opombe in viri.

Prvi sklop je namenjen spoznavanju znanstvene metode v arheologiji, kulturnemu relativizmu in razumevanju pomenov simbolike artefaktov. V tem sklopu se dijaki lahko seznani s pomenom skritih simbolov v arheologiji in z znanstveno raziskovalno metodo v arheologiji, na primer z igro s kocko. S pomočjo igre bingo pa se naučijo o pomenu in načinih spoznavanja kulturne raznolikosti v arheološki stroki.

Drugi sklop predlaga več praktičnih nalog, s pomočjo katerih se lahko srednješolci seznani, kako arheologi pripisujejo pomen artefaktom in oblikujejo arheološki zapis. Npr. v eni izmed nalog dijaki spoznavajo arheološki kontekst tako, da opazujejo določeni artefakt, nato ga skicirajo na več načinov, in sicer od spredaj in zadaj ali od spredaj in s strani. Sledi opis artefakta z uporabo lastnosti, kot so velikost, višina, oblika, barva in gradbeni material. Dijaki morajo nato na podlagi opazovanj opredeliti namen artefakta, potem pa arheološki kontekst predstavi učitelj (str. 60–62). Zanimiva je tudi interdisciplinarna naloga, kjer se dijaki seznani z uporabo in namenom procesa triangulacije pri arheološkem izkopavanju. Najprej si ogledajo kratek video o arheološkem izkopavanju z uporabo kvadrata, nato pa ugotavljajo, katera formula je primerna za izračun hipotenuze pri izkopavanju. V drugem delu naloge spoznajo, kako je mogoče locirati artefakte z uporabo koordinatnega sistema (x , y) oz. v realnosti (x , y , z). V koordinatni sistem morajo skicirati namišljeno truplo, pri čemer morajo opredeliti merilo, smeri neba, merske enote ter datum. Ogledajo si tudi posnetek »FBI Hunts for 'Clandestine Burials'« (YouTube), kateremu sledi diskusija z zanimivimi vprašanji o uporabi metode forenzične arheologije in uporabi trupel za reševanje umorov (str. 84–88). Priročnik predlaga tudi naloge, kjer se srednješolci lahko seznani s postopkom klasifikacije (v pomoč so jim gumbi), z matriko arheoloških najdišč ter mreženjem in kartiranjem arheološkega najdišča. Ta sklop je namenjen tudi seznanjanju srednješolcev s pristranskostjo in težavami, s katerimi se srečujejo arheologi pri razlagi artefaktov.

Tretji sklop prikazuje, kako arheologi na različne načine datirajo preteklost. Dijaki se s pomočjo praktičnih nalog seznani s stratigrafijo in periodizacijo časa, s pomočjo predmetov iz otroštva pa se naučijo frekvenčno klasifikacijo in s pomočjo razvrščanja različnih tipov lončenin tudi kontekstualno klasifikacijo. S pomočjo datiranja drevesnih obročkov se seznani s dendrokronologijo in radiometričnim datiranjem, kjer časovno obdobje določajo s pomočjo kemične analize izotopov. Naloge v tem sklopu so zasnovane tako, da ponazarjajo koncepte z uporabo vsakodnevnih materialov (npr. naloga za radiometrično datiranje se izvede s pomočjo bombonov ipd.). Zanimiva naloga za učenje stratigrafije je skupinska naloga, kjer se dijaki naučijo omenjenega načina datiranja s pomočjo poustvarjanja zemeljskih plasti s skupinskim delom v razredu. Da bi razumeli namen in kompleksnost stratigrafije, morajo dijaki v razred prinesiti stara oblačila, ki jih kot plasti nalagajo eno na drugo. Naloga omogoča, da dijaki ustvarjajo in analizirajo plasti, uporabijo načela superpozicije, preseka, obratne stratigrafije in neskladnosti. Po tem sledi razprava in odgovarjanje na vprašanja o rekonstrukciji in razumevanju časa, o merskih enotah ipd. Sledi še izpolnjevanje razpredelnice o različnih geoloških obdobjih (str. 95–99).

Četrty sklop je namenjen raziskovanju najpogostejših arheoloških posebnosti. V tem sklopu se srednješolci seznani s razvrščanjem primarnih, sekundarnih in terciarnih kosov kamnin ter z analizo črepinj keramike z merjenjem robov premera in debeline kosov črepinj. Ena od ključnih analiz arheološkega raziskovanja je skeletna živalska analiza. Primer spoznavanja tovrstne analize je naloga, pri kateri dijaki dobijo skeletno referenčno legendo primera okostij treh živali, in sicer losa, belorepega kunca ter purana, z legendo ključnih simbolov, ki definirajo, ali so bile živali zavrete, žgane, rezane ali grizljane (str. 176–192). Srednješolci se lahko seznani tudi z botanično analizo, s katero se naučijo ugotavljati razlike v človeški prehrani v preteklosti. To lahko ugotovijo s primerjanjem ohranjenih ostankov rastlin v različnih plasteh z vidika prisotnosti, pogostosti in raznolikosti. Zanimiva je tudi analiza grobov, ki veliko pove o ritualih in družbeni organizaciji posameznega časa. Npr. na podlagi skic okostij in podatkov v grobovih (starost, spol, lokacija, grobni dodatki) lahko primerjajo in ugotavljajo značilnosti pokopov v določenem času.

V petem sklopu je velik poudarek na interpretaciji in razlagi v arheologiji. Ta sklop poskuša težje koncepte povezati z vsakodnevnim življenjem učencev oz. dijakov, da bi bolje razumeli in razvili okvire za oblikovanje arheološkega zapisa. Srednješolci lahko v različnih nalogah opazujejo in kategorizirajo različne artefakte, razlikujejo med artefakti, ki so bili namenjeni moški ali ženski rabi, se seznani s kontekstom umetnosti v arheologiji, s pomočjo igre spoznajo pomen ekonomske antropologije, pomen lingvistične antropologije ter uporabe jezika in pisane besede v arheološkem raziskovanju.

Šesti sklop obravnava predvsem etična vprašanja v arheološkem raziskovanju. Vsebuje naloge, s katerimi se srednješolci seznani s pomenom arheoloških mitov in stereotipov pri raziskovanju in spoznajo pomen arheološke etike v raziskovanju. Primer naloge: Na podlagi odkritja »ledenega človeka« na avstrijsko-italijanski meji leta 1990 in s pomočjo različnih fiktivnih dokumentov ter razprave v razredu zagovarjajo stališča različnih strani, na primer najditelja, vodje avstrijskih arheologov, vodje italijanskih arheologov, podjetja, ki je priskrbelo satelitske posnetke območja, avstrijske in italijanske vlade, in pri tem skušajo med različnimi deležniki, ki jih zagovarjajo, najti skupni jezik (str. 305–316). V tem sklopu se naučijo tudi postopka kategorizacije kulturne dediščine glede na kriterije zakona o nacionalnem ohranjanju zgodovinskih in arheoloških najdišč v Združenih državah Amerike (The National Historic Preservation Act).

Priročnik je namenjen predvsem dijakom, zato je lahko odlična dopolnitev dela pri predmetu zgodovina in drugih družboslovnih predmetih v srednjih šolah. Učiteljem zgodovine v osnovnih šolah pa se svetuje, da pred začetkom arheoloških dejavnosti in nalog, predstavljenih v tem priročniku, učence seznani s arheologijo kot stroko ter zahtevnejše delavnice prilagodijo njihovim sposobnostim.

Špela Bezjak, asist.